

—*Edicija*—
POETIKA STRAVE

KNJIGA 27

Hauard F. Lavkraft

SNOVITA POTRAGA ZA NEZNANIM KADATOM

Prevod s engleskog
Dejan Ognjanović

ORFELIN

IZDAVASTVO

Novi Sad

2022

Za izdavača:
Milenko Bodirogić

Urednici:
Dr Dejan Ognjanović
Milenko Bodirogić

Naslovi originala:
The Dream-Quest of Unknown Kadath,
The Other Gods, The Cats of Ulthar,
Nyarlathotep, Celephaïs

Lektura i korektura:
Lidija Diklić

Ilustracije na koricama i u knjizi:
Ivica Stevanović

Grafičko rešenje edicije:
David Tankosić

Prelom i priprema za štampu:
David Tankosić

Orfelin izdavaštvo

Kosovska 23
Novi Sad
Telefon: 021 447217
orfelinns@gmail.com
www.orfelin.info

Štampa:
Grafostil, Kragujevac

CIP - Каталогизација у публикацији
Библиотека Матице српске, Нови Сад

ISBN 978-86-6039-070-9
COBISS.SR-ID 73587721

Bez dopuštenja izdavača nije dozvoljeno reproducovanje
nijednog dela ove knjige.

SNOVITA POTRAGA ZA NEZNANIM KADATOM

The Dream-Quest of Unknown Kadath

Kratki roman napisan od oktobra 1926. do februara 1927.

Prvi put objavljen posthumno, u knjizi
Beyond the Wall of Sleep (Arkham House, 1943).

Tri puta je Randolph Karter snevao o gradu čудesa, i tri puta je bio ugrabljen otud tek što bi zastao na terasi visoko iznad njega. Sav zlatan i ljubak blistao je u sutoru sa zidovima, hramovima, kolonadama i lučnim mostovima od žiličastog mermera, sa srebrom opervaženim fontanama kroz čije se mlazeve prelamlala svetlost na prostranim trgovima i u mirisnim vrtovima, i sa širokim ulicama što su se pružale između nežnih stabala i urni iz kojih su se prelivali cvetovi, i sa kipovima od slonovače u svetlucavim nizovima; dok su se strmim severnim padinama uspinjali nizovi crvenih krovova i starih šiljatih zabata nadnetih poput čuvara nad staze od travom obrasle kaldrme. Bila je to grozница bogova, fanfare božanskih truba i udari besmrtnih cimbala. Tajanstvo je poput oblaka lebdelo nad bajnom planinom gde ljudska noga nije kročila; i dok je Karter stajao bez daha i pun iščekivanja na tom velikom ograđenom balkonu, nađe se dirnut uzbuđenjem umalo-iščezlog sećanja, i bolom za izgubljenim stvarima i izluđujućom neophodnošću da iznova locira ono što jednom beše čudesno i značajno mesto.

Znao je da ono za njega nekad mora da je bilo od prvovrednog značaja; ali u kom ciklusu ili inkarnaciji ga je znao, i da li u snu il' na javi, ne beše u stanju da odredi. Neodređeno je prizivalo, u magnovenju, slutnje daleke, zaboravljene prve

mladosti kad su čudesa i užici počivali u svem tajanstvu tih dana, a praskozorje i sutan podjednako bili ispunjeni proročkim nagoveštajima uz spremne zvuke lauta i pesme, otvarajući usplamtele vratnice ka daljim i još nepredvidivijim čudima. Ali svake noći dok je stajao na toj visokoj mermernoj terasi sa neobičnim urnama i ogradom u duborezu i pružao pogled preko tog zanemelog sutonskog grada lepote i nezemaljske, božanske sveprisutnosti osetio bi okove tiranskih bogova sna; jer nikako mu nije polazilo za rukom da napusti to uzvišeno mesto ili da se spusti niz široka mramorna stepeništa ispružena u beskraj, dole, ka tim ulicama drevnog čarobništva što su se svukud prostirale i prizivale ga.

Kada se po treći put probudio a da onim stepeništem još uvek nije sišao, niti je zanemelim ulicama u sutanu zakoračio, stao se moliti dugo i predano skrivenim bogovima sna što čudljivo blude iznad oblaka na neznanom Kadatu, u hladnoj pustari gde čovečja noga ne stupa. Ali bogovi ne dadoše glasa od sebe, niti poklekoše pred molitvama, niti mu ukazaše ikakvo povoljno znamenje kad im se molio u snu i kroz žrtve ih zazivao posredstvom bradatih sveštenika Našta i Kaman-Taha čiji pećinski hram sa stubom od plamena počiva ne tako daleko od vratnica budnoga sveta. Činilo se, međutim, da su njegove molitve bile loše primljene, jer već nakon prve od njih prestao je u potpunosti da opaža čudesni grad; kao da su ona tri kratka pogleda, kako izgleda, bili puke slučajnosti ili previdi naspram nekog skrivenog plana ili želje bogova.

Naposletku, izmučen žudnjom za onim ulicama svetlucavog sutona i tajnovitim stazama na brežuljcima podno drevnih krovova pokrivenih crepom, a nemoćan da ih, bilo u snevanju ili budnosti progna iz svesti, Karter je rešio da sa odvažnom molbom krene тамо где nijedan čovek dotad nije otišao, i usudi se kroz ledene pustinje i tminu do mesta где neznani Kadat,

obavijen velovima oblaka i krunisan neslućenim zvezdama, u tajnovitosti i noćnom mraku skriva zamak od oniksa što pripada Velikima.

U laganom dremežu sustao se niz sedamdeset stepenika do pećine plamena i govorio o ovoj nakani sa bradatim sveštenicima Naštom i Kaman-Tahom. A sveštenici odmahnuše svojim glavama sa egipatskim krunama i zarekoše ga da će to značiti smrt za njegovu dušu. Ukazaše mu na to da su Veliki već ispoljili svoju želju i da im neće prijati da budu uz nemiravani upornim molitvama. Podsetiše ga, takođe, da ne samo što nijedan čovek nikada nije bio u Kadatu, već da nijedan čovek nikad nije čak ni naslutio na kom bi se mestu ovaj mogao nalaziti; da li je u zemljama sna oko našeg sveta, ili u onima što okružuju neku neslućenu planetu što prati Fomalhaut ili Aldebaran. Ako je u našim zemljama sna, moglo bi se do njega nekako dopreti, ali samo su tri ljudske duše od početka vremena uspele da pređu i vrate se nazad preko nečastivih crnih ponora ka drugim zemljama sna, a od te trojice, dvojica su se vratili potpuno bezumni. Na tim putovanjima ima nebrojivo mnogo lokalnih opasnosti, a tu je i ona zastrašujuća krajnja pretnja što se ne dâ ni pomenući a brblja sumanuto s one strane uređenog univerzuma, tamo gde snovi ne dopiru; ona poslednja amorfna pošast krajnje konfuzije što huli i ključa u centru svekolikog beskraja – bezgranični demon-sultan Azatot, čije ime ne usuđuju se ničije usne naglas da izgovore i koji gladno grize u nepojmljivim, neosvetljenim odajama izvan vremena okružen pritajenim, izluđujućim udarima u ogavne bubnjeve i piskutavim, monotonim zavijanjem prokletih frula; a uz to ogavno bubnjanje i cvilenje plešu sporo, nevešto i absurdno divovski Krajnji bogovi, slepi, bezglasni, mrakoviti i bezumni Drugi bogovi čija je duša i glasnik puzavi haos, Niarlatotep.

Na ove stvari Kartera upozoriše sveštenici Našt i Kaman-Tah u pećini plamena, ali on ipak reši da pronađe bogove neznanog Kadata u ledenoj pustari, gde god ovaj bio, i da od njih izbori pravo da vidi i priseti se čudesnog grada sutona, i da se u njemu skrije. Znao je da će njegovo putešestvije biti čudnovato i dugačko, i da će Veliki biti protiv njega; ali, budući zadugo u zemlji sna, računao je na brojna korisna sećanja i sredstva na raspolažanju koja bi mu mogla pomoći. I tako, zatraživši formalni blagoslov sveštenika i razmišljajući proračunato o pravcu kojim se zaputio, on se smelo spusti niz sedam stotina stepenica do Kapije Dubljeg Sna i zaputi se kroz Začaranu Šumu.

U tunelima te zapletene šume, gde se niske grane čudesno divovskih hrastova uvijaju i grle međusobno u mutnom fosorescentnom sjaju od čudnih gljiva, obitavaju skroviti i potajni zugi; oni što znaju mnoge opskurne tajne sveta snova i nekolicinu onih iz budnog sveta, jer ta šuma na dva mesta dodiruje zemlje čovekove, mada bi bilo pogubno otkriti gde. Određena neobjašnjena govorkanja, događaji i nestanci zbivaju se među ljudima tamo gde zugi imaju pristup, i dobro je da oni ne mogu putovati daleko od sveta snova. Ali kroz bliže delove zemlje snova oni slobodno prolaze i jure, onako mali i smeđi i nevideni, i sa sobom donose presoljene priče kako bi njima prekratili časove kraj svojih ognjišta u šumi koju vole. Mnogi od njih žive u jazbinama, ali neki nastanjuju stabla velikog drveća; i mada pretežno žive na gljivama, šapuće se da takođe vole i malo mesa za pod Zub, bilo telesnog ili duhovnog, jer zasigurno mnogi su sanjari ušli u tu šumu a da iz nje nisu izašli. Karter se, međutim, nije bojao; jer stari je on sanjar i naučio je njihov lepršavi jezik i imao brojne sporazume sa njima; jer uz njihovu je pomoć pronašao prekrasni grad Selefais u Ut-Nargaiju onostran Tanarijskih brda gde tokom polovine godine vlada veliki Kralj Kuranes, čovek koga je u životu znao

pod drugim imenom. Kuranes je bio ona jedna duša koja je prošla kroz međuzvezdane ponore i vratila se ne utonuvši u bezumlje.¹

Stupajući sad kroz niske fosorescentne prolaze između onih džinovskih stabala, Karter je činio lepršave zvuke kakve zugi proizvode, i osluškivao s vremena na vreme ima li kakvog odgovora. Sećao se da je jedno naročito selo ovih stvorenja bilo u središtu šume, gde krug velikih, mahovinom obraslih kamenova na nekadašnjoj čistini kazuje o starijim i užasnijim stanovnicima, zadugo zaboravljenim, i ka ovom mestu on ubrza korak. Pratio je svoj put kraj grotesknih gljiva koje se činiše sve bolje hranjenim kako se čovek približavao onom strahotnom krugu gde su starija bića nekad igrala i prinosila žrtve. Napokon, veliko svetlo ovih zgusnutih gljiva otkri zlobobrnju i sivu ogromnost koja se probijala nagore kroz krov šume i gubila iz vida. Bio je to najbliži kamen iz velikog kruga i Karter po tome spoznade da je blizu sela zuga. Ponovivši onaj lepršavi zvuk on je strpljivo čekao; i napokon beše nagrađen utiskom da ga mnogobrojne oči posmatraju. Behu to zugi, jer čovek opazi njihove neobične oči mnogo pre nego što razazna njihova mala, skliska smeđa tela.

Sjatiše se na čistinu iz skrivenih jama i iz poput saća prosvrdlanih stabala, sve dok čitava ta mutno osvetljena oblast ne ožive od njihovih tela. Neki divlji neprijatno se guraše oko Kartera a jedan ga čak ogavno gricnu za uvo; ali ove duhove što za red i zakon ne znaju njihovi stariji brzo dovedoše u red. Veće Mudraca, prepoznavši posetioca, ponudi ga lejkom sa fermentiranim biljnim sokom iz duhovima posednutog drveta koje ne beše nalik nijednom drugom, budući izraslo iz semena koje je nekome ispalо sa Meseca; i dok je Karter ceremonijalno ispijao napitak, započe veoma čudna govorancija. Zugi nisu,

¹ Referenca na događaje iz priče „Selefais“. (prim. prev.)

nažalost, znali gde leži vrh Kadata, niti su čak mogli reći da li je ledena pustara u našem svetu snova ili nekom drugom. Glasine o Velikima dolazile su podjednako sa svih strana; i jedino se moglo reći da je ove verovatnije opaziti na visokim planinskim vrhovima negoli u dolinama, jer na takvim vrhovima oni plešu prizivajući sećanja kad je Mesec nad njima a oblaci ispod.

Tad se jedan prastari zug priseti nečega za šta ostali ne behu čuli; i reče da u Ultaru, onostran reke Skai, još negde стоји zaostali poslednji primerak onih nepojmljivo starih *Pnakotičkih rukopisa* što ih načiniše ljudi budnoga sveta u zaboravljenim severnim kraljevstvima a doneše ih u zemlju snova onda kad dlakavi ljudožderski Gnofkehi osvojiše Olatoe, grad mnogih hramova, i pobiše sve junake zemlje Lomar.² Ovi rukopisi, reče ovaj, govoriše mnogo o bogovima, a uz to, u Ultaru behu ljudi koji su opazili znakovlje bogova pa čak i jedan stari sveštenik koji se uspeo na veliku planinu da ih posmatra kako plešu na mesečini. To mu nije uspelo, ali njegovom pratiocu jeste pa je stradao na način nepomenut.³

I tako se Randolph Karter zahvalio zugima koji su prijateljski lepršali i dali mu još jednu lejku vina iz mesečevog drveta da ponese na put i zaputio se kroz fosorescentnu šumu ka njenom drugom kraju, gde siloviti Saki juri niz padine Leriona a gradovi Hateg i Nir i Ultar krase ravnicu. Iza njega, skrovito i neopazeno, šunjalo se nekoliko zuga; jer želeti su da saznaju šta će se s njim zbiti kako bi se svom narodu vratili s legendom o tome.

Krupni hrastovi rasli su još zbijeniji dok se probijao onostran sela, i oštrooko je tragao za određenim mestom gde će se ovi unekoliko prorediti tako da stoje sasvim mrtvi ili umirući međ' neprirodno gusto izraslim gljivama i trulećim humusom i kašasto odmeklim stablima njihove posrnule braće. Tu će

---

² Referenca na događaje iz priče „Polaris“. (*prim. prev.*)

³ Referenca na događaje iz priče „Drugi bogovi“. (*prim. prev.*)

naglo skrenuti u stranu, jer na tom mestu moćna kamena ploča počiva na šumskom tlu; a oni koji su se drznuli da joj priđu rekoše da je na njoj gvozdeni prsten tri stope širok. Budući da pamte drevni krug velikih mahovinom obraslih stena i razlog zbog kojeg je ovaj bio podignut, zugi se ne zadržavaju kraj te masivne ploče sa velikim prstenom; jer njima je jasno da sve ono što je zaboravljeni ne mora nužno da bude i mrtvo, i oni ne bi voleli da vide kako se ta ploča polagano i s jasnom namerom podiže.

Karter je skrenuo na prikladnom mestu i iza sebe začuo uplašeno lepršanje nekih bojažljivih zuga. Znao je da će ga pratiti pa time nije bio uznemiren; jer čovek se navikne na anomalije tih njuškala. Bio je sumrak kada je stigao do ivice šume, a sve jači sjaj kazivao mu je da se radi o jutarnjem sumraku. Preko plodnih ravnica ispruženih nadole ka reci Skai video je dim kako se izdiže iz dimnjaka koliba, a na svakom koraku behu živice i izorana polja i slamnati krovovi mirne zemlje. Jednom je zastao kraj bunara jedne farme radi čaše vode a svi su psi zalajali u strahu od prikrivenih zuga koji su puzali kroz travu za njim. U drugoj kući, gde su se ljudi već bili razbudili, raspitivao se o bogovima, i da li često plešu na Lerionu, ali na to seljak i njegova žena samo načiniše Znak Starijih i rekoše mu kojim putem da ide za Nir i Ultar.

U podne je šetao širokom glavnom ulicom Nira, koji je jednom ranije posetio, što je označavalo najdalju tačku njegovog ranijeg putovanja u ovom pravcu; a ubrzo zatim došao je do velikog kamenog mosta preko reke Skai, u čiji su središnji deo zidari uzidali živu ljudsku žrtvu kada su ga gradili pre trinaest stotina godina. Čim se obreo s druge strane, učestalo prisustvo mačaka (koje su sve u strahu izvijale leđa zbog šunjajućih zuga) ukazivalo je na blizinu susednog Ultara; jer u Ultaru, prema drevnom i značajnom zakonu, nijedan

čovek ne sme da ubije mačku. Veoma prijatna behu predgrađa Ultara sa svojim malim zelenim kolibama i uredno ograđenim imanjima; a još prijatniji beše sam starinski gradić sa njegovim starim šiljatim krovovima i nadnetim gornjim spratovima i nebrojenim dimnjacima i uskim brdovitim ulicama, gde je moguće opaziti staru kaldrmu kad god se graciozne mačke dovoljno razmaknu da oslobode prostora za to. Pošto su mačke bile donekle rasterane jedva vidljivim zugima, Karter se zaputio u skromni Hram Starijih gde se, pričalo se, mogu naći sveštenici i drevni zapisi; a jednom kad je dospeo unutar te dostojanstvene kružne kule od kamena uraslog u bršljan – što kruniše najviše brdo Ultara – potražio je patrijarha Atala, koji je boravio na zabranjenom vrhu Hateg-Kla u stenovitoj pustinji i spustio se sa njega živ.

Atal, posednut na podijumu od slonovače u nakićenom svetilištu na vrhu hrama, bejaše tri stoleća star, ali i dalje veoma oštrog uma i sećanja. Od njega Karter saznade mnogo toga o bogovima, ali uglavnom to da su oni samo zemaljski bogovi i da nejako vladaju samo našim svetom snova, te da nemaju vlasti ni staništa drugde. Mogli bi oni, reče mu Atal, da usliše čovekovu molitvu ako su u dobrom raspoloženju, ali ne treba ni pomišljati na uspinjanje do njihovog uporišta povrh Kadata u ledenoj pustari. Srećna je okolnost ta što нико не zna gde se kule Kadata uzdižu, jer posledice uspona do njih mogle bi biti veoma ozbiljne. Atalov sadrug, Barzai Mudri, bio je vrišteći odvučen u nebesa samo zato što se penjao na poznati vrh Hateg-Kla. Na neznanom Kadatu, ako bi ovaj ikada bio pronađen, stvari bi zasigurno pošle po zlu i još gore od toga; jer iako zemaljske bogove mogu ponekad domašiti mudri smrtnici, njih štite Drugi Bogovi iz Onostranstva, a o njima je najbolje ne govoriti. Najmanje dva puta tokom istorije sveta Drugi Bogovi su ostavili svoj pečat u Zemljinom praiskonskom

granitu; jednom u prepotopsko doba, kao što se može naslutiti sa crteža u onim delovima *Pnakotičkih rukopisa* previše starih da bi se mogli čitati, i jednom na Hateg-Kla kada je Barzai Mudri pokušao da vidi zemaljske bogove kako plešu na mesečini. Prema tome, reče Atal, bilo bi mnogo bolje ako bi se svi bogovi ostavili na miru, osim u dobro odmerenim molitvama.

Iako razočaran Atalovim obeshrabrujućim savetom i slabašnom pomoći koju su mu pružili *Pnakotički rukopisi* i *Sedam tajnovitih knjiga Hsana*, Karter nije sasvim očajavao. Prvo je ispitao starog sveštenika o čudesnom gradu sutona koji je video sa ogradijene terase, misleći da ga možda može pronaći bez pomoći bogova; ali Atal mu o tome ništa nije mogao kazati. Možda, reče mu Atal, to mesto pripada njegovom posebnom svetu snova a ne onoj opštoj zemlji vizije znanoj mnogima; a moglo bi lako biti i na nekoj drugoj planeti. U tom slučaju zemaljski bogovi ga ne bi mogli voditi do njega sve i kad bi hteli. Ali to nije bilo verovatno, budući da je prekidanje njegovih snova jasno ukazivalo da se radi o nečem što Veliki žele da sakriju od njega.

Onda Karter učini nešto zločesto i ponudi svog besprekornog domaćina sa toliko gutljaja onog mesečevog vina koje su mu zugli dali da je starina postala neodgovorna u svojoj raspršicanosti. Lišen svoje dotadašnje suzdržanosti, siroti Atal slobodno je brbljao o zabranjenim stvarima; pričao je o velikom liku o kojem su izveštavali putnici, uklesanom u tvrdnu stenu na planini Ngranek, na ostrvu Oriab u Južnom moru, uz nagoveštaj da bi to mogla biti slika i prilika sopstvenog izgleda koju su zemaljski bogovi nekada urezali, još u vreme kada su na toj planini plesali pod mesečinom. Isto tako je, štucajući, priznao da su crte lica na tom obličju veoma neobične, tako da ih čovek lako može prepoznati, i da su one siguran znak autentične rase bogova.